

6. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 4. ÜNİTE: PEYGAMBERLİĞİNDEN ÖNCE HZ. MUHAMMED

1. HZ. MUHAMMED'İN (SAV) DOĞDUĞU ÇEVRE

Hiz. Muhammed'in (sav) hayatını anlamak için onun doğduğu çevreyi ve o dönemin şartlarını bilmek gerekir. Hiz. Peygamber, Arap Yarımadası'nın Hicaz bölgesinde bulunan Mekke'de doğmuştur. Mekke, geçmişten günümüze kadar önemini koruyan bir şehirdir. Kur'an-ı Kerim'e göre yeryüzündeki ilk mabet olan Kâbe, Mekke'de bulunmaktadır.

Kâbe Hiz. Âdem döneminde yapıldığı, Nuh tufanında yıkıldığı rivayet edilir. Daha sonra aynı temeller üzerine Hiz. İbrahim ile oğlu Hiz. İsmail tarafından yeniden inşa edilmiştir. Çeşitli sebeplerle yıpranan mabet Hiz. Muhammed'in (sav) gençlik yıllarında onarılmıştır. Hiz. Muhammed'in (sav) doğduğu dönemde putlara tapma, soyla övünme, adaletsizlik, kibir, zayıfları ezme gibi olumsuz davranışlar yaygın olduğu için bu zamana Cahiliye Dönemi denmiştir.

A. Mekke'de Dini Hayat

Mekke'de İslamiyet öncesinde farklı inançlar hâkimdir. Şehirde, genel olarak putperestlik vardır. Bunun yanında Hıristiyanlık ve Yahudilikte hâkimdir. Cahiliye Dönemi'nde Hiz. İbrahim'in tevhit anlayışını benimseyen, Allah'ın (cc) varlığına ve birliği ne inanan, hanif ismiyle anılan insanlar vardır.

B. Mekke'de Ekonomik Hayat

Mekke sıcak ve kurak bir iklime sahipti. Toprak yapısı da verimsiz olduğundan tarıma elverişli değildir. İnsanlar tarıma değil ticaret, hayvancılık ve el sanatlarına yönelmişti. Kâbe'nin kutsal bir mekân kabul edilerek birçok insan tarafından ziyaret edilmesi Mekke'de ticaretin gelişmesine katkıda bulunmuştu. Mekke'de iki tür yaşam tarzı vardır. Bunlar bedevi (köylü), Hadari (şehirli) şeklindedir. Bedeviler hayvancılık ve ticaretle uğraşırken Hadariler ise el sanatları ve ticaretle meşgulüdür.

C. Mekke'de Siyasi Hayat

Mekke halkı, İslamiyet'ten önce kabileler hâlinde yaşıyordu. Kabile "aynı atadan gelen ve birbirine kan bağıyla bağlı bulunan büyük insan topluluğu" demektir. Mekke'de her kabile diğerlerinden ayrı bir devlet gibiydi. Kabileler arasında düzenli bir siyasi birlik ve hukuk sisteminin olmayışı anlaşmazlıklara sebep oluyordu. Her kabile ayrı bir reis tarafından yönetilirdi. Soyluluk, zenginlik gibi sebeplerle kabile başkanı olan kişilere kabile reisi denilirdi.



D. Mekke'de Sosyal Hayat

Kâbe'nin kutsallığı Mekke'yi ticari ve sosyal bir merkez haline getirmiştir. Yılın belli zamanlarında kurulan panayırarda sosyal etkinlikler ve şiir yarışmaları düzenlenirdi. Sözlü kültür ve hitabet sanatı çok gelişmişti; okuryazarlık oranı ise düşüktü.

Cahiliye Dönemi'nde Mekkeliler hürler ve köleler şeklinde ayrılıyordu. Kölelik yaygın bir uygulamaydı. Köleler pazarlarda alınıp satılırdı. Genellikle kölelerin hak ve hukukuna dikkat edilmez, kadınlara ve kız çocuklarına değer verilmezdi. İçki, kumar, hırsızlık, yağmacılık gibi kötülükler de yaygındı. Cahiliye Dönemi'nde Mekke'nin ekonomik, sosyal ve siyasi yapısı, toplumsal bozulmayı derinleştiren birçok unsuru barındırıyordu. Mekke, ticaretin merkezi olmasına rağmen bu ekonomik refah adil bir şekilde paylaşılmıyordu.

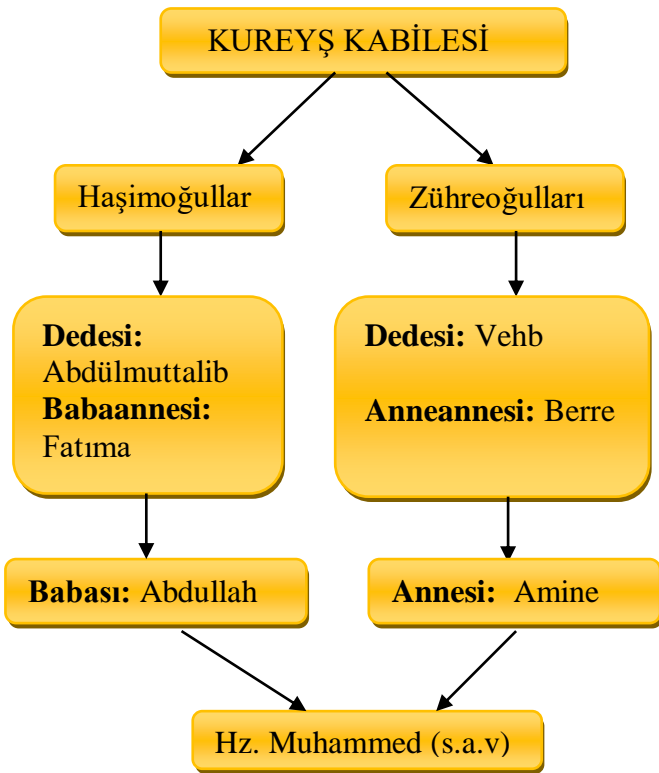
Güçlü ve zengin kabileler, servetlerini artırırken fakirler ve köleler insanlık dışı muamelelere maruz kalıyordu.

Cahiliye Dönemi sadece tarihî bir zaman dilimini değil bir zihniyeti temsil etmektedir. Hz. Muhammed (sav) de Cahiliye Dönemi'ne geçmişte yaşanmış bir dönem olarak bakmamıştır. Bu dönemin tekrar yaşanabileceğini hatırlatarak Müslümanlara uyarılarda bulunmuştur.

2. HZ. MUHAMMED'İN (SAV) AİLESİ VE ÇOCUKLUĞU

A. Soyu ve Kabile Yapısı

Hz. Muhammed'in (sav) hayatını anlamak için yakınlarını ve ailesini iyi tanımak gerekir. Soyu, Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'e dayanan bu aile Mekke'nin önde gelen ailelerindedir. Dedesi Abdülmuttalib, Kureyş kabilesinin reisidir. Babası Abdullah, Abdülmuttalib'in en küçük oğludur. Annesi Amine, Vehb'in kızıdır. Babası Kureyş kabilesinin Haşimoğulları, annesi de aynı kabilenin Zühreoğulları kolundandır.



B. Çocukluğu ve Gençliği

Hz. Muhammed'in (sav) babası Abdullah geçimini ticaretle sağlardı. Amine ile evlendikten sonra ticaret için çıktığı Şam yolculuğu dönüşünde hastalandı. Hz. Peygamber'in doğumundan önce Medine'de vefat etti ve oraya defnedildi. Hz. Peygamber hicri takvime göre Rebîülevvel ayının on ikinci gününde, miladi takvime göre 20 Nisan 571 tarihinde Mekke'de dünyaya geldi. Annesi Amine, Abdülmuttalib'e torununun dünyaya geldiğini müjdeledi. Abdülmuttalib bu haberden duyduğu sevinçle bir davet düzenledi ve torununa "Muhammed" adını verdiğini duyurdu.

Hz. Peygamberin isimleri ve anlamları

- **Muhammed:** "Pek çok kez övülmüş, yerdekiler ve göktekiler tarafından övülen" anlamına gelir.
- **Ahmed:** "Allah'ı herkesten daha fazla öven ve hamd eden" demektir.
- **Mustafa:** "Seçilmiş, süzülmüş, tertemiz kılınmış" anlamını taşır.

Mekke'de ve çevresinde yeni doğan bebekleri, Arapçayı akıcı ve güzel konuşmaları, Mekke'nin kötü havasında uzak kalmaları için sütanneye verirlerdi. Hz. Peygamber'in sütanesi Mekke'ye civar kabilelerden gelen sütanne adayları içinden Halime oldu. Hz. Peygamber, Mekke'de veba salgını olduğu için dört yaşına kadar sütanesinin yanında kaldı.

Hz. Muhammed (sav) seçkin, asil ve ahlaklı bir insan olan annesi ile dört yaşından altı yaşına kadar beraber yaşadı. Hz. Peygamber, altı yaşındayken annesi ve onun yardımcısı Ümmü Eymen ile Medine'ye gitti. . Mekke'ye dönüş yolunda rahatsızlanan annesi, Ebva köyünde vefat etti ve oraya defnedildi. Hz. Peygamber, çok sevdiği annesini de kaybedince hem yetim hem de öksüz kaldı. Ümmü Eymen, annesi vefat eden Hz. Muhammed'i (sav) dedesi Abdülmuttalib'e teslim etti.

Hız. Peygamber'e büyük bir şefkat gösteren Abdülmuttalib, torununa iki sene kadar bakabildi. O, Hız. Muhammed (sav) sekiz yaşındayken vefat etti. Vefat etmeden önce torununu, oğlu Ebu Talib'e emanet etti. Hız. Muhammed (sav), dedesi vefat edince amcası Ebu Talip'in yanında yaşa maya başladı. Hız. Muhammed (sav) yirmi beş yaşına kadar Ebu Talib'in yanında kaldı. Ebu Talib ve yengesi Fatıma'dan gördüğü iyiliği hiçbir zaman unutmadı. O, amcası ve yengesine her zaman saygılı davrandı. Yengesini "Annemden sonra annem." diyerek hayırla andı.



3. Hız. MUHAMMED'İN (SAV) GENÇLİK YILLARI

Hız. Muhammed (sav), peygamberlik görevi verilmeden önce de toplumun kötü alışkanlıklarından uzak duran, ahlakı ve dürüstlüğüyle herkesin takdirini kazanan bir bireydi. Doğruluğu, merhameti, iffeti ve iş ahlakı sayesinde Mekke halkının derin güvenini kazanmış; insanlar en değerli eşyalarını ve mallarını ona emanet etmişlerdir. Bu sarsılmaz güven nedeniyle kendisine "güvenilir insan" anlamına gelen "el-emin" veya "**Muhammedü'l-emin**" lakabı verilmiştir.

A. Hilfü'l-fudûl

O dönem Mekke'sinde hüküm süren Cahiliye devrinde can ve mal güvenliği bulunmuyor, güçlüler zayıfları eziyordu. Özellikle dışarıdan gelen tüccarların mallarına haksızca el konulabiliyordu.

Yemenli bir tüccarın mallarının yağmalanması ve yardım arayışının karşılıksız kalması üzerine, Hız. Muhammed'in amcası Zübeyr'in çağrısıyla Mekke'nin ileri gelenleri bir araya gelmiştir. Bu toplantıda, yerli veya yabancı kimsenin mağdur edilmeyeceğine dair yemin edilerek **Hilfü'l-fudûl (Erdemliler Cemiyeti)** kurulmuştur. Cemiyetin ilk icraatı, Yemenli tüccarın haklarını geri almak ve Mekke'de genel güvenliği tesis etmek olmuştur.

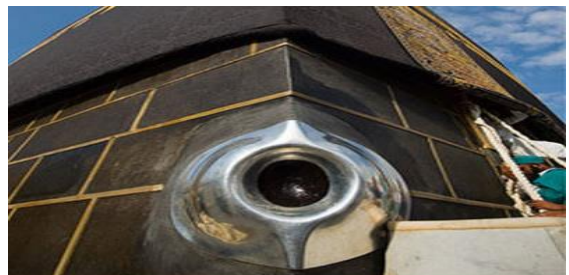
Hız. Muhammed (sav) yirmili yaşlarındayken amcalarıyla birlikte katıldığı bu toplulukta, haksızlığa uğrayanların yanında durmuş ve her zaman adaleti savunmuştur. Hız. Peygamber, adalete olan bu bağlılığı sebebiyle, peygamberlikten sonra da böyle bir topluluğa her zaman memnuniyetle katılacağını ifade ederek yapılan bu iyilik hareketini onurlandırmıştır.

B. Kabe Hakemliği

Hız. Muhammed'in (sav) gençlik yıllarında, sel sularıyla hasar gören Kâbe'nin onarımı sırasında Hacerülesved taşının yerine yerleştirilmesi konusunda kabileler arasında ciddi bir anlaşmazlık çıkmıştır. Her kabile bu şerefli görevi üstlenmek isteyince, çözüm olarak Kâbe'ye giren ilk kişinin hakem olması kararlaştırılmıştır. Gelen kişinin Hız. Muhammed olduğunu gören Mekkeliler, onun güvenilirliğinden dolayı bu duruma çok sevinmişlerdir.

Hız. Muhammed (sav), her kabileden bir temsilci seçip taşı bir örtü üzerine koydurarak hep birlikte taşıtmış ve ardından taşı kendi elleriyle yerine yerleştirmiştir. Bu zekice ve adil çözüm, hem büyük bir kavgayı önlemiş hem de Mekke halkının ona olan güvenini bir kez daha pekiştirmiştir.

Not: Hacerü'l esved, Arapçada "siyah taş" anlamına gelmektedir.



C. Hz. Muhammed'in (sav) Evliliği ve Aile Hayatı

Mekke'nin saygın ve zengin ticaret kadınlarından biri olan Hz. Hatice, Hz. Muhammed'in (sav) dürüstlüğünü duyduğunda ona bir iş teklifinde bulunur. Hz. Peygamber, Hz. Hatice'nin yardımcısı Meysere ile birlikte kervanı Suriye'ye götürür ve büyük bir kazançla döner. Yolculuk sırasında Meysere'nin gözlemlediği güzel ahlakı ve dürüstlüğü Hz. Hatice'yi çok etkiler. Bu ticari ortaklık bir süre sonra mutlu ve örnek bir evliliğe dönüşür.

Hz. Hatice, Hz. Peygamber'in en büyük destekçisi olmuş; aralarında derin bir sevgi ve saygı bağı kurulmuştur. Bu evlilikten dördü kız, ikisi erkek olmak üzere toplam altı çocuk dünyaya gelmiştir. İlk çocukları Kasım olduğu için Hz. Peygamber, "Kasım'ın babası" anlamına gelen "Ebü'l-Kasım" künyesiyle anılmıştır. Diğer çocukları ise sırasıyla Zeyneb, Rukiye, Ümmü Gülsüm, Fatıma ve Abdullah'tır. Hz. Fatıma dışındaki tüm çocukları Hz. Peygamber henüz hayattayken vefat etmişlerdir. Hz. Peygamber, vefatından sonra da Hz. Hatice'yi her zaman iyilikle ve özlemle anmıştır.

Hz. Peygamber'in
erkek çocukları

- Kasım
- Abdullah

Hz. Peygamber'in
Kız çocukları

- Zeynep
- Rukiye
- Ümmü Gülsüm
- Fatıma

4. BİR SURE ÖĞRENİYORUM: FİL SURESİ

A. Fil Vakası

Olayın tarihsel süreci, Yemen Valisi Ebrehe'nin Sana şehrini dini ve ticari bir merkez haline getirmek amacıyla gösterişli bir kilise yaptırmasıyla başlar.

İnsanların Kâbe yerine bu kiliseyi ziyaret etmelerini isteyen Ebrehe, amacına ulaşamayınca Kâbe'yi yıkmaya karar vermiştir. Fillerin de bulunduğu büyük bir orduyla Mekke yakınlarına gelen Ebrehe, burada Mekkelilerin sürülerini yağmalamıştır. Dönemin Mekke lideri Abdülmuttalib, Ebrehe'den sadece kendi develerini geri istemiş ve Kâbe'yi kendi sahibinin koruyacağını ifade etmiştir.

Ertesi gün saldırı emri verildiğinde, ordunun önündeki filler Mekke'ye doğru hareket etmeyi reddetmiştir. Ardından gökyüzünde beliren kuş sürülerinin attığı pişirilmiş taşlarla Ebrehe'nin ordusu bozguna uğratılmıştır. İslam tarihinde "Fil Vakası", geçtiği yıl ise "Fil Yılı" olarak adlandırılan bu mucizevi olay, Hz. Muhammed'in (sav) doğumundan kısa bir süre önce gerçekleşmiştir.



B. Fil Suresi

Fil suresi, fillerle donatılmış ordusuyla Kâbe'yi yıkmaya gelen Ebrehe'nin helak edilışin den bahsettiği için bu adı almıştır. Surede fil ashabının başına gelenlerden ders çıkarmak gerektiği vurgulanır. Bu sure, namazlarda Fatiha suresinden sonra okunabilecek kısa surelerden biridir. Fil suresi Kuran-ı Kerim'in 105. Suresidir. Surede 5 ayet bulunmaktadır.



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝^ط
كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝^ل وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝^ر تَرْمِيهِمْ
بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ۝^{صلا} فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ۝^ه

Okunusu:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elemtera keyfe fe'ale Rabbuke bi-ashâbi'l-fil.

Elem yec'al keydehum fî tadrîl.

Ve ersele 'aleyhim tayran ebâbîl.

Termîhim bi-hicâratin min siccîl.

Fece'alehum ke'asfin me'kûl.

Anlamı:

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Rabbin fil sahiplerine neler etti, görmedin mi?

Onların kötü planlarını boşa çıkarmadı mı?

Onların üstüne sürü sürü kuşlar gönderdi.

O kuşlar, onların üzerlerine pişkin tuğladan yapılmış taşlar atıyordu.

Böylece Allah onları yenilip çiğnenmiş ekine çevirdi.

HAZIRLAYANLAR

Hatice AYDIN - Egemen DOĞAN